

Megjelenik
minden hó 15-én
három-négy ívnyi
tartalommal.

AKADÉMIAI ÉRTESÍTŐ

Szerkesztő-
s kiadó hivatal a
Magyar Tudom.
Akadémiában.

SZERKESZTI

SZILY KALMAN.

XV. KÖTET.

1904. Június 15.

6—7. FÜZET.

Elnöki megnyitó beszéd.

B. Eötvös Loránd akadémiai elnöktől.

(Előadta a május 15-ikén tartott közülésen.)

Tisztelt gyülekezet!

Kevés zajjal, de bizonyos ihletett komolysággal ünnepelte nemzetünk Deák Ferencz születésének ezt a századik évét.

Mintba éreztük volna valamennyien, hogy a zajos ünnep, a szavakban túlradó magasztalás és a kábitó tömjénfüst, mely a kicsinyeket pillanatnyilag talán valamivel kevésbé kicsinyeknek láttatja, nem illik az igazán nagyokhoz, nem illet az élő Deák Ferenczhez, nem illik még emlékéhez sem.

Mi sem akartuk szaporítani az ünnepnapokat, s aránylag szerény keretben, e rendes évi közülésünkön fogjuk leróni hálánk adóját nemzetünk nagy fia iránt.

Pedig sokkal tartozunk neki.

Akadémiánk szomorú évek után azon nemzeti küzdelem hevében ébredt új életre, erősödött meg és épített palotát, melynek diadalmos vezére Deák Ferencz volt, s neki nemcsak mint e vezérnek, de mint tanácsra, tette mindig kész tagjának is felelhetetlen érdeme van abban, hogy Széchenyi ez alkotása, miközben tudományossá vált, rendeltetése szerint magyar maradhatott.

E mai ülésünkön csak róla legyen szó. Az ő emléke egymagában elég nagy arra, hogy figyelmünket teljesen lekösse, s bármilyen máskor szívesen fogadott tudományos fejtegetés érdek nélkülűnek látszanék ma a vele foglalkozó beszédek mellett. Talán nem is egyedül a tudás vágya, inkább a hazaszeretet melegebb érzése vezérelte ma körünkbe ezt a fényes gyülekezetet. Hiszen érezzük és tudjuk valamennyien, milyen nagy volt Deák Ferencz tudománya, milyen nagy volt az ő bölcsesége, de tudományát, bölcsességét itt ebben a hazában mégis csak azért becsüljük leginkább, mert egy czélja volt: nemzeti jólétünk előmozdítása.

Más, megengedem, hogy a tudományos rangfokozatban a mienknél magasabban álló akadémiák, a mikor ünnepet ülnek, büszkén hivatkoznak olyan nagy elődökre, kik alapvető tudományos igazságokkal gazdagították az emberiséget, mi ilyenkor elhunyt tagjaink sorára visszapillantva, a legmagasabban kiemelkedni azokat látjuk s a legbüszkébben azok nevét hangoztatjuk, a kik tudományos vagy irodalmi alkotásaik mellett, mint hazafiak voltak a legnagyobbak.

Talán azért van ez így, mert a tudományban még csak kezdők vagyunk, talán azért, mert a hazánkat fenyegető veszélyek és viszályok közepett más nemzeteknél még jobban érezzük annak szükségét, hogy nagyjaink tiszteletében egyesüljünk; kicsinyítő ítélet ezért nem illethet, mert jussunk bár el egykor, a mint reménylem, hogy el fogunk jutni a tudományok legkiemelkedőbb magaslatára, dicsőségünk nem lesz kisebb azáltal, hogy az indítók, mely felemelkedésre buzdított, hazánk szeretete volt.

Szólhatunk-e ennek megnyilatkozása nélkül Deák Ferenczről?

Az ország fényes palotájában, hol a nemzet ügyeit annak választottai és kiváltságosai intézik, az igazságszolgáltatás termeiben, a hol bíró és ügyvéd a jog védelmére kell, künn a szántóföldön, hol a földműves, az eke vasát forgatva, milliók kenyerét készíti elő és mindenütt, a hol csak magyar ember él és dolgozik: itt is a tudomány és irodalom csarnokában, a mikor az ő nevét kiejtjük, kell, hogy egyszermind azon szent kötelességekre gondoljunk, melyeknek teljesítésével hazánknak tartozunk.

Üdvözlöm mindazokat, kik ma az ő emlékezetére itt egybe gyűltek.

Emlékezés Deák Ferenczre.

Gyulai Pál r. tagtól.

(Előadta a május 15-iki közülésen.)

Deák Ferencz születésének századik évfordulóját megünnepelte az egész ország. Bizonyára a M. T. Akadémia legkevesebbé maradhat ki az ünneplők sorából, nemcsak azért, mert kegyelettel viseltetik a nagy államférfiú emléke iránt, hanem azért is, mert Deák 1839 óta tiszteleti, majd igazgató tagja volt, ki az Akadémia válságos éveiben buzgón szolgálta s hathatósan támogatta érdekeit. Halála után emlékének ünnepélyes ülést szenteltünk, melyen egyik legjobb barátja, Csengery Antal tartott fölötté emlékbeszédet. Így nekem csak az a feladat jutott az Akadémia megbízásából, hogy Deák születése századik évfordulóján egyszerű megemlékezésben fejezzem ki kegyeletünket. Nehéz feladat